

ПАНЧЕВАЧКО ЧИТАЛИШТЕ

Часопис Градске библиотеке Панчево, година VII, број 13, новембар 2008.

Несиба Палибрк-Сукић, виши библиотекар
Градска библиотека Панчево
nesiba@biblioteka-pancevo.org.rs

УДК 930.22(470):929 Мошин, В. А.

Прилог за библиографију радова В. А. Мошина

Сажетак

Опус Владимира Алексејевича Мошина обухвата око 260 библиографских јединица. Овај рад бави се употпуњавањем Мошинове библиографије; хронолошки се прате библиографије његових радова, његов животни пут, образовање и оригинално историографско стваралаштво.

Кључне речи:

В. А. Мошин, библиографија, историографски рад, славистичке студије, палеографија, византологија, филигранологија

Научни рад Владимира Алексејевича Мошина обухвата опус од око 260 библиографских јединица. Прва библиографија његових радова до 1969. године, објављена је у часопису *Слово*¹ из Загреба. Библиографија до 1976. године објављена је у *Зборнику Владимира Мошина*² Допуну ове Библиографије сам Мошин је дао у тексту: „Исправке и допуне „Библиографије радова Владимира Мошина””³ Ове допуне обухватају 1981. годину, а подаци од 1982. године могу се наћи у COBISS/OPAC – узајамној библиографско-каталожској бази података.

Како сам Мошин пише у својој *Аутобиографији*, научним радом је почео да се бави „себе ради”, из задовољства, због научне знатижеље и инстинктивне тежње за проширењем свог културног хоризонта. „У том погледу на мене је снажан утисак оставила књига П. Бицилија *Увод у светску историју*, издата у Београду 1923. године. (...) с друге стране, бавећи се синтетичким теоријама у периоду после

Протојереј
Владимир Мошин (1942)

Првог светског рата и истовремено изворима источноевропског средњег века, који су ми открили широк пут ка самосталном историјско-аналитичком стваралаштву, своје текстове и велике радове писао сам искључиво из личног интересовања, не планирајући објављивање и не рачунајући на научнопедагошку каријеру. Идеја о штампању јављала се тек када је рад већ био написан – објављивање радова није био циљ, већ логички след којих истраживања.“

Још на последњој години студија на Кијевском универзитету и тамошњем Археолошком институту, бавио се најстаријим периодом руске историје, на семинару Наталије Дмитријевне Полонске-Василенко, историјом хришћанства у Русији до св. Владимира, радио је реферате о црквеном суду, о првом крштењу Русије до 860. године, а, у вези с тим, и питањем норманске колонизације у источној Европи. Касније, упоредо с наставничким послом у гимназији у Копривници и стицањем знања о српској, хрватској и словенској историји, географији и књижевности, обновио је прекинуте студије из старе руске историје, тако да је написао три велика дела: *Најстарија етнологија источне Европе* (остала неискоришћена), *Варјашко питање и Црноморска Русија*. Текст из рада о црноморској Русији, под загонетним насловом „Тмутаракањ, Крх

¹ *Slovo*, 18-19 (1969): 149-154.

² Димитрије Богдановић, Биљана Јовановић-Стипчевић, Ђорђе Трифуновић, прир. „Зборник Владимира Мошина (Београд: Савез библиотечких радника Србије, 1977).

³ Владимир Мошин, „Исправке и допуне „Библиографије радова Владимира Мошина”, у *Зборник Владимира Мошина* (Београд, 1977), 7-16; *Археографски прилози* 5 (1983):75-77.

и Смкрц“ објављен је у *Зборнику* 1925. године.⁴ Исте године је изашао прилично велики текст из рада о црноморској Русији, „Руски оток“, у југословенском часопису *Југословенска њива*; следеће године одломак из текста „Руси и Варјази“ у београдском *Професорском гласнику* и у *Јужнословенском филологу* – „Хипотеза Ламанскога о хазарској мисији св. Ђирила“; 1927. године „Треће руско племе“ у прашкој *Славији (Slavia)* и „Још о новооткривеном хазарском документу“ („Еще о новооткрытом хазарском документе“) у београдском *Зборнику руског археолошког друштва (Сборник Русского Археологического общества в Королевстве СХС)*. Цело „Варјашко-руско питање“ („Варяго-русский вопрос“) изашло је тек 1931. године у часопису *Славија (Slavia)*, као и његов наставак – „Почетак Русије: Нормани у источној Европи“ („Начало Руси: Норманны в Восточной Европе“) – у прашкој *Византинославици (Byzantinoslavica)*.

Мошинов „излазак“ на међународну научну сцену било је присуствовање на Другом међународном научном конгресу византолога у Београду, 1927. године.

Следеће, 1928. године, учествовао је на Четвртном конгресу руских академских организација у иностранству, који је у Београду организован истовремено са конгресом руских писаца.

У пролеће 1928. године, на Загребачком универзитету, одбранио је докторску дисертацију о норманској колонизацији на Црном мору.

Године 1929, на позив чешког Словенског института (Словански Устав), учествовао је на Првом међународном конгресу слависта, на коме је, пред врло ученим аудиторијумом, поднео реферат о новим правцима у изучавању варјашког питања. Убрзо потом, на препоруку професора Матије Мурка, изабран је за члана Словенског института, а 1930. године у *Славији* и *Византинославици* објављени су његови поменути радови. Тада је успоставио сарадњу с руским семинаром Н. П. Кондакова у Прагу (*Seminarium Kondakovianum*), и с тамошњим византолозима и историчарима уметности Н. П. Тољем, Н. Љ. Окуњевом, Д. А. Расовским и Г. А. Острогорским, који је код њих долазио из Хајделберга.

У октобру 1930. године учествовао је на Трећем међународном византолошком симпозијуму у Атини – поднео је реферат о Кембричком хазарском документу.⁵ Ту је упознао познате византологе: Шарла Дила,

Анри Грегуара, А. Хајзенберга, Фр. Делгера и друге.

Мошинов боравак у Панчеву поклапа се са његовим научним радом професора византологије на Београдском универзитету и сарадњом са познатим именима у науци – Александром Васиљевичем Соловјовим и Георгијем Александровичем Острогорским. Године 1934. Мошин, заједно са Соловјовим, ради на издавању „Грчких повеља српских владара“.⁶

У овом периоду Мошин је више пута путовао у Грчку.⁷ Тих година (1935 – 1939) интересовања византолошке тројке – Г. А. Острогорског, А. В. Соловјова и Мошина – била су усмерена на питања унутрашње историје Византије, финансијску структуру, порески систем, социјалну структуру, итд, посебно на такозвана

Руска колонија у Панчеву

не „практике“ (...) посебан значај по том питању имао је Хиландарски практик. Мошинова два текста о том споменику, затим његово ново издање тог текста са исцрпним коментарима, у потпуности откривају његов правни карактер и подстичу на многа нова истраживања византијских практика, који обухватају читаву групу тих извора о унутрашњој историји Византије.

Од 1939. године Мошин прелази у Скопље, где су му сарадници на катедри за византологију Филозофског факултета позната имена: Михајло Стевановић, Македонац Харалампије Поленаковић, (у то време асистент код професора Колендића), историчар уметности Светозар Радојчић, син историчара Николе

⁶ Владимир Мошин и Александар Васиљевич Соловјов, „Грчке повеље српских владара. *Diplomata graeca regum et imperatorum Serbiae*“ у *A. Soloviev and V. Mošin. Variorum Reprints* (London 1974), I- IXX.

⁷ Владимир Мошин, „Извештај о раду у Светој Гори 1937 год.“, *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VI* (1938): 47-49; „Извештај Г. Острогорског и В. Мошина о путовању у Свету Гору 1938 год.“, *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VI*, (1938): 49-50; „Извештај о раду у Светој Гори 1939 год.“, *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VII* (1938): 52-54.

⁴ Владимир Мошин, „Тмутаракань, Крх и Смкрц“, у *Сборник в чест на Васил Н. Златарски*, (София, 1925), 157-162.

⁵ Владимир Мошин, „Еще о новооткрытом хазарском документе“, у *Сборник Русского Археологического общества в Королевстве СХС* (Белград 1927), 41-60.

Радојчића, ученик Николаја Окуњева, асистент на катедри за српску историју Миодраг Пурковић, ученик Станоја Станојевића и Владимира Ђоровића. В. А. Мошин је, заједно са Пурковићем, 1941. године, радио на монографији о хиландарским игуманима, која је изашла неколико дана пре почетка окупације, али је при првом бомбардовању уништено читаво издање, осим стотинак ауторских примерака.

Године 1948. В. А. Мошин прелази у Загреб, у Архив Југославенске академије знаности и умјетности. „Готово са самим почетком рада у Архиву са професором Штефанићем поклопило се оснивање новог института намењеног проблемима старословенског језика и глагољске писмености – где се првобитно зачала идеја о глагољској академији коју су основали поштоваоци ове древне традиције на острву Крку. На челу свега тога налазио се загребачки монсињор Светозар Ритиг. По жељи монсињора Ритига, и ја сам ангажован у раду института, па су већ 1952. године почела да излазе два гласила: *Слово* и *Радови старославенског института*. У првом броју *Радова* штампан је мој текст „Пољичке конституције из 1620. и 1688. године“ (*Радови Старословенског института*, I, Загреб, 1952, 145–206) у коме сам указао на проблеме хронолошког прецизирања пољичке редакције. Потом су дошли радови: „Др. Сергије Тројицки. Како треба издати Светосавску крмчију“, *Слово*, II, Загреб, 1953, „О подријетлу Михановићеве ћирилске збирке“, *Слово* IV–V, Загреб 1955, 71–84, „Рукопис пљеваљског Синодика православља“, *Слово*, VI–VIII, Загреб 1957, 154–177 итд.“⁸ На иницијативу В. А. Мошина, загребачки Историјски институт је покренуо и своју научну едицију – *Зборник Хисторијског института Југославенске академије знаности и умјетности*, под редакцијом професора Марка Костренчића и његовим непосредним руководством. Прва књига је изашла 1954. године. У првом тому је објављен велики рад В. А. Мошина „Филигранологија као помоћна хисторијска наука“ (25–93), који је изазвао праву сензацију у круговима југословенских историчара за које је ова млада наука, настала првих година двадесетог века, радом Швајцарца Шарла Брикеа, Руса Николаја Лихачова, са својим огромним значајем за палеографију, била до тада непозната. Зборник није излазио редовно – други је изашао 1959. године, трећи 1963, последњи том 1969. (чланови Института

В. Мошин у свом кабинету

су своја истраживања штампали и у редовним издањима Југославенске академије) у часопису *Старине*; 1949. године је изашао Мошин рад о Властареву синтагми,⁹ док су у академијином *Летопису* током низа година објављивани његови извештаји о научним путовањима ради описивања рукописних колекци-

ја и изучавања водених знакова.

Опис ћирилских рукописа, који је радио Мошин, завршен већ крајем 1948. године, али текст је стајао доста дуго код рецензента: други део, албум репродукција, из штампе је изашао 1952. године, а сам опис, први део, тек 1955. године. При опису ових рукописа, систематски је примењиван филигранолошки метод, с тачним дефинисањем сваког воденог знака према главним зборницима Брикеа, Лихачова, Хивуда и других, што је омогућило да се установи тачно време настанка споменика, писаних на папиру. Године 1956. је за штампу припремљен обиман рад „Водени знакови XIII–XIV века“;¹⁰ чији су аутори В. Мошин и С. Траљић, који се, с текстом на француском, у два велика тома, појавио 1957. године.

У ово време Мошин је успоставио и чврсту научну везу с Македонијом, припремивши фототипско издање једног од најстаријих македонских текстова – „Јеванђеље попа Јована“, с уводним филолошким текстом, као прву књигу у збирци старих текстова из Института македонског језика.¹¹

Тих година успостављене везе с руском науком пружиле су могућност В. А. Мошину да сарађује у руским научним часописима. Тако је, већ 1958. године, у московском часопису *Словени* бр. 1 (*Славяне* № 1) изашао његов текст „Уз историју узајамних односа руске и јужнословенске писмености“, а 1959. и 1960. године у часопису *Византијски временик* (*Византийский Временник*), у XVI и XVII тому, објављен је његов велики рад „Српска редакција Синодика у недељу православља“.

⁸ Владимир Алексејевич Мошин, *Под теретом: аутобиографија*, прев. и комент. Несиба Палибрк-Сукић (Београд: Народна библиотека Србије; Панчево: Градска библиотека, 2008), 145.

⁹ Vladimir Mošin, „Studenički rukopis. Povodom 600-godišnjice Dušanova zakonika: Vlastareva sintagma i Dušanov zakonik u Studeničkom otečniku. Studenički palimpsest“, (Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1949), 7–103; *Starine* knj. 42, (1949): 7–103.

¹⁰ V. Mošin et S. Traljić, *Filigranes des XIIIe et XIVe siècles* t. I-II (Zagreb, 1957), 1–173.

¹¹ Владимир Мошин, прир., *Македонско еванђеље на поп Јована* (Скопје: Институт за македонски језик, 1954), 1–266.

У Београду је 1961. године В. А. Мошин ангажован на организацији систематског описа словенских рукописа у Србији и другим републикама. Међутим, главни задатак било је оснивање сталног научног археографског центра. То је учињено у септембру 1961. године, оснивањем посебног Археографског одељења у оквиру Народне библиотеке, које се у почетку звало Одељење за опис и регистрацију словенских рукописа и постојало је паралелно с Одељењем рукописа старе и ретке књиге, на чијем је челу био библиограф Мираш Кићовић.¹²

Упоредо са описом богате збирке рукописа професора Радослава Грујића, коју је он поклатио музеју Српске цркве у Београду, а Мошин је уредно водио у Археографском одељењу Народне библиотеке од 1961. до 1967. године, изашао је цео низ његових описа појединих збирки: „Рукописи манастира Грачанице“ (Приштина, 1961), „Ћирилски рукописи у манастиру Никољцу код Бијелог Поља“ (Титоград, 1961), „Фондови словенских рукописа у Југославији“ (1961), о рукописима Загребачке библиотеке (1964),¹³ о збиркама словенских рукописа у Југославији, (Лењинград, 1965),¹⁴ „Рукописи бивше београдске народне библиотеке у Даблину и у Загребу“ 1968. године.¹⁵ Заједно с тим, низ важних палеографских радова: „Револуција у историји српског правописа“, 1964, „Методолошке бешевке о типовима писма у ћирилици“ (Слово, 1965), о најстаријој ћирилској епиграфици („Најстара кирилска епиграфика“, Охрид, 1966). Неколико текстова о воденим знаковима, о манастиру Војловица, „Повеља цара Душана о земљи Лабиновој“ (Загреб), о повељи Вука Бранковића (Dölger-Festchrift, 1965),¹⁶ велики рад о периодизацији руско-јужнословенских књижевних веза, у коме је детаљно обрадио питање руског утицаја на Балкану у 13. веку, у време успостављања независности Срба и Бугара после ослобођења од византијске доминације, која је изашла на хрватском језику у Загребу 1962. године, и Лењинграду 1963, и изазвала велику пажњу међу славистима.¹⁷

Поводом стогодишњице смрти Вука Стефановића Караџића (1864-1964), В. А. Мошин приређује, за

¹² Мошин, *Под теретом: аутобиографија*, 173.

¹³ Vladimir Mošin, „Ćirilski rukopisi i pisma Nacionalne sveučilišne biblioteke u Zagrebu“, u *Radovi Staroslovenskog instituta* (Zagreb, 1964), 163–233.

¹⁴ Владимир Мошин, „Собрания славянских рукописей в Югославии“, у *Труды Отдела древнерусской литературы XXI* (Ленинград, 1965), 372–380.

¹⁵ Владимир Мошин, „Рукописи бивше народне библиотеке у Даблину и у Загребу“, *Библиотекар V* (1968): 349–359.

¹⁶ Владимир Мошин, „Грамота Вука Бранковича с печатью деспота Иоанна Ангела Палеолога“, у *Palihronion* (München: Dölger-Festchrift, 1965), 376–381.

¹⁷ Vladimir Mošin, „O periodizaciji rusko-južnoslovenskih književnih veza“, *Slovo XI–XII* (1962): 13–130; „К вопросу о периодизации русско-южнославянских литературных связей в X–XV вв“, у *Труды Отдела древнерусской литературы XIX* (Москва–Ленинград, 1963), 28–106.

издавачку кућу „Просвета“ *Нови завјет*, који је ушао у сабрана дела Вука Караџића.

Првог децембра 1967. године В. А. Мошин прелази у Државни архив Македоније. Године 1971. објављена је књига: *Словенски ракописи во Македонија*. Подготвил В. Мошин во соработка Л. Славева, С. Кронева и Ј. Јакимова. Архив на Македонија, кн. I–II. Скопје 1971, кн. I, стр. 429, кн. II, табл. 174.

Први том македонског дипломатичког корпуса изашао је 1975. године под насловом *Споменици средњовековне и новије историје Македоније*.¹⁸

Опремљена многобројним илустрацијама, фотографским снимцима повеља и споменицима архитектуре и иконографије, са 500 страна текста, прва књига македонског дипломатичког корпуса изашла је из штампе 1975. године.¹⁹

Други том посвећен је проблему балканске међународне политике 13. и 14. века. Књига је написана за две године и изашла је у лето 1977.²⁰

Мошин је написао велики рад о дипломатским браковима краља Милутина – једном од најделотворнијих метода дипломатије у време епохе династијске међународне политике.²¹

Трећи том *Споменика* посвећен је Пологу – североисточној области Македоније која се граничи са српском призренском Метохијом. Истраживање се претворило у велики рад, у чији су први део ушли историјски и историјско-правни материјали, а у други текстови с дипломатичким уводом и подробним историјско-правним коментарима.²²

Од 1. јуна 1980. године, Владимир Алексејевич Мошин се налази у новооснованом Институту старословенске културе у Прилепу.

Први задатак В. А. Мошина био је припрема за штампу четвртог тома *Споменика*. „Поред нашег зајед-

¹⁸ *Споменици на средњовековната и поновата историја на Македонија*.

¹⁹ Красимира Илиевска, и др. подготвиле, *Споменици на средњовековната и поновата историја на Македонија том I Скопската област*, ур. Владимир Мошин (Скопје: Архив на Македонија, 1975); Владимир Мошин, „Предговор, Preface“, у *Споменици на средњовековната и поновата историја на Македонија том I Скопската област*, ур. Владимир Мошин (Скопје: Архив на Македонија, 1975), 9–27.

²⁰ Јован Белчовски и др. подготвиле, *Споменици на средњовековната и поновата историја на Македонија. Том 2, Македонија в рамките на меѓународните односи на Балканот во последната третина на XIII и прва третина на XIV: грамоти, меѓународни договори, извештаи на дипломати, мемоари и други сведоштва на савремениците*, ур. Владимир Мошин (Скопје: Архив на Македонија, 1977).

²¹ Владимир Мошин, „Балканската дипломатија и династичките бракови на кралот Милутин“.

²² Лидија Славева, Петар Миљковиќ Пепек, подготвиле, *Споменици за средњовековната и поновата историја на Македонија. Том 3, Грамоти, записи и друга документарна граѓа за манастирите и црквите во Полошката област и соседните краеве*, ур. Владимир Мошин (Скопје: Архив на Македонија, 1980).

ничког рада, мог и Лидије Славеве, три повеће цара Душана манастиру Трескавац (код Прилепа), четврти том *Споменика* садржи текст Раде Угринов-Скаловске о језику Трескавачког поменика, који је припремила Славица Николовска, текст тог *Споменика* (око 250 страница), рад Загорке Николовске-Расолкоске о натписима манастира Зрзе у Прилепској области, три текста др Бошка Бабића (о споменицима архитектуре Прилепа, о манастиру Трескавац) и мој текст о Прилепском натпису из 1002. године (из епохе цара Самуила) – укупно око 500 страница.²³ (...) Много рада сам уложио на изради плана за три следећа тома (пети, шести и седми), који би ушли у програм следећег петогодишњег плана, у сагласности с првобитним планом македонске дипломатике на основу регионалног принципа. Ова три тома требало је да обухвате историјске изворе југоисточне македонске крајине српско-бугарско-грчке пограничне области. Пети том би обухватио период до краја XIII века, шести том епоху српске владавине до битке на Марици 1371. године, седми том епоху турског освајања Балкана. Пети том,²⁴ на коме је рад требало хитно започети, садржао би уводни текст тадашњег председника академије Михаила Апостолског о географском, техничком, економском и стратегијском значају македонске крајине, студију Евантије Аристотели о трактатима Константина Порфирогенета, студију В. Мошина и П. Миљковића Пепека о рукописима манастира свете Богородице (Јелеусе), др Лидије Славеве о македонско-светогорским везама, о македонским осоговским манастирима, студију Аце Ациевског и рад Ристе Иговског о феудалним крајишницима.²⁵

Сумирајући свој рад пред крај живота, Мошин у *Аутобиографији* каже:

²³ Бошко Бабић, и др., подготвиле, *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија. Том 4. Грамоти, записи и друга документарна граѓа за манастирите и црквите во Прилепската област*, ур. Владимир Мошин (Скопје, Прилеп: Институт за истражување на старословенската култура, 1981).

²⁴ Михаило Апостолски, и др., подготвиле, *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија. Том 5. Македонија – стратегијска, економска и културна положба; Михаил Псел како извор на историјата на македонскиот народ; летописот на попот Дукљанин како извор на македонската средновековна историја и исчезнатите месни имиња како извор на историјата на Македонија*, ур. Владимир Мошин и Лидија Славева (Прилеп: Институт за истражување на старословенската култура, 1988).

²⁵ Мошин, *Под теретом: аутобиографија*, 226.

„У првом периоду мог београдског живота, тридесетих година, радио сам на Атосу на словенским рукописима. Загребачки период, од 1947. до 1960, био је потпуно посвећен опису рукописа у вези са озбиљном студијом палеографије, филигранологије, хронологије, као и наставом филологије. Том питању је посебно

В. А. Мошин у Охриду 1958. године, поводом Савезног конгреса архивиста (?), Никола Чолак из Задра, В. А. Мошин, Камило Фирингер из Осјека, Динко Форетић из Задра, Мирко Андрић из Вараждина, поред њега директор Градског архива у Загребу ?, Бернارد Стули Хрватски државни архив, Анте Мариновић из Дубровника, Винко Форетић из Дубровника

био посвећен мој други београдски период, шездесете године, чиме сам био обузет и последњих десет година, после преласка у Скопље. Од 1952. године почело је штампање мојих радова о опису разних рукописних колекција и стручна истраживања из палеографије и филологије: теоријски увод у први том *Ћирилских рукописа Југославенске академије*, о еволуцији политичког писма и правописа (*Слово*), о палеографској методи при датирању рукописа, о револуцијама у историји правописа, о палеографским правописним нормама у историји јужнословенског писма, о најстаријој ћирилској епиграфици, о периодизацији руско-јужнословенских књижевних веза и њиховом утицају на историју писма, о илуминацији јужнословенских рукописа, о сложеној методи јужнословенске палеографије – два моја велика палеографска албума – загребачки и скопски. Они су све до данас остали основни уџбеници у палеографији – како у школском смислу, тако и са аспекта научних истраживања. Током 12 година, предавао сам словенску палеографију на палеографским курсевима у Историјском институту Југославенске академије, шездесетих година у Народној библиотеци у Београду и на Филолошком факултету Београдског универзитета, затим у Скопљу у Државном архиву и на универзитету, Филолошком и Историјско-филозофском факултету.²⁶

²⁶ Мошин, *Под теретом: аутобиографија*, 229.

О томе шта је В. А. Мошин у току свог дугог живота успео да уради за југословенску науку, можда најбоље говоре речи које је изрекао закључујући свој увод у опис ћирилских рукописа Архива Југославенске академије: „Урадио сам све што могу према свом знању и својим снагама – *faciant meliore potentes*. Вјерујем да сам се тим радом одужио Југославенској академији, која ми је повјерила на чување свој драгоцени Архив, југославенској науци, која је одређивала моја интересовања у протеклих тридесет година, и народу чије сам гостопримство за то вријеме уживао.”

В. А. Мошин

У *Лексикону писаца Југославије*, у издању Матице српске, на страни 256. о Мошину је написано:

„Пре II свет. рата био је члан Руског археолошког друштва у Југославији, Руског научног института у Београду, Слованског Устава у Прагу, Института Кондакова, Југословенског историјског друштва и Скопског научног друштва; после II свет. рата: члан комисије византолога при академијском савету ФНРЈ, дописни члан Македонске академије наука и уметности, члан Међународног друштва историчара хартије у Холандији.

Одликовања: Орден Свете Ане IV степена, Светог Станислава III степена, Свете Ане III степена с мачевима, Светог Владимира IV степена с мачевима, Орден рада с црвеном звездом (1978)“.

Резюме:

Владимир Алексеевич Мошин, палеограф, византолог, славист, родио се у Санкт-Петербургу 1894. године. Учио је у Петербургу, Тифлису и Кијеву. Емигрирао је у Краљевство СХС 1920. године, заштитио дисертацију на Загребском универзитету, лекције по византологији читао је у Белградском универзитету и на Филозофском факултету у Скопљу. Он је био директор архива Југославске академије наука и уметности у Загребу, затим је био оснивачем Археографског одељења у Националној библиотеци у Београду, изводио је радове по описивању кирилских рукописа македонског порекла у државном архиву Македоније.

Он је аутор многих научних радова, коментатор и издавач меморијалних споменика славјанског писанства на Балкану. Његова научна делатност извођена је на простору целе бивше Југославије, причем неки временски период (од 1931. до 1939. г.), у периоду тесног сарађивања са познатим научницима, византолозима Белградског универзитета, Острогорским и Соловјевим, он је живео и радио у Панчеву.

Кључеве речи:

В. А. Мошин, библиографија, историографска делатност, студије славистике, палеографија, византологија, филигранологија

Abstract

The opus of Vladimir Aleksejevič Mošin consists of approximately 260 bibliographic units. This paper focuses on completing Mošin's bibliography; bibliographies of his works, his life timeline, education and original historiographic work are presented chronologically.

Key words:

V. A. Mošin, bibliography, historiographic work, Slavic studies, paleography, visantology, philigranology

ЛИТЕРАТУРА:

1. Апостолски, Михаило, Љубинка Басотова, Олга Иванова и Елена Колева, подготвиле. *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија том 5. Македонија – стратемиска, економска и културна положба; Михаил Псел како извор на историјата на македонскиот народ; летописот на попот Дукљанин како извор на македонската средновековна историја и исчезнатите месни имиња како извор на историјата на Македонија*. Уредници Владимир Мошин и Лидија Славева. Прилеп: Институт на истражување на старословенската култура, 1988.

2. Бабик, Бошко, Владимир Мошин, Славица Николовска, Загорка Расолкоска-Николовска, Лидија Славева и Радмила Угринова-Скаловска, подготвиле. *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија том 4. Грамоти, записи и друга документарна грага за манастирите и црквите во Прилепската област*. Уредник Владимир Мошин. Скопје, Прилеп: Институт за истражување на старословенската култура, 1981.

3. Белчовски, Јован, Красимира Илиевска, Петар Хр. Илиевски, Ристо Иљовски, Владимир Мошин, Славица Николовска и Лидија Славева, подготвиле. *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија. том 2. Македонија в рамките на меѓународните односи на Балканот во последната третина на XIII и прва третина на XIV : грамоти, меѓународни договори, извештаи на дипломати, мемоари и други сведоштва на савременниците*. Уредник Владимир Мошин. Скопје: Архив на Македонија, 1977.

4. Богдановић, Димитрије, Биљана Јовановић-Стипчевић и Ђорђе Трифуновић, прир. *Зборник Владимира Мошина*. Београд: Савез библиотечких радника Србије, 1977.

5. „Bibliografija V. A. Mošina“. *Slovo*, 18-19 (1969): 149-154.

6. Илиевска, Красимира, Петар Миљковик-Пепек, Славица Николовска, Нада Ношпал-Никуљска, Константин Петров, Лидија Славева и Томо Томоски, подготвиле. *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија том I Скопската област*. Уредник Владимир Мошин. Скопје: Архив на Македонија, 1975.

7. Мошин, Владимир Алексејевич. *Под теретом: аутобиографија*. Превод и коментари Несиба Палибрк-Сукић. Београд: Народна библиотека Србије; Панчево: Градска библиотека, 2008.

8. Мошин, Владимир Мошин. „Грамота Вука Бранковича с печатњом деспота Иоанна Ангела Палеолога“. У *Palihronion*, 376–381. München: Dölger-Festschrift, 1965.

9. Мошин, Владимир и Александар Васиљевич Соловјов. „Грчке повеље српских владара. *Diplomata graeca regum et imperatorum Serbiae*“. У *A. Soloviev and V.*

Mošin. Variorum Reprints, I- IXX. London, 1974.

10. Мошин, Владимир. „Еще о новооткрытом харзарском документе“. У *Сборник Русского Археологического общества в Королевстве СХС*. Белград, 1927.

11. Mošin, Vladimir et S. Traljić. *Filigranes des XIIIe et XIVe siècles t. I-II*. Zagreb, 1957.

12. Мошин, Владимир. „Извештај о раду у Светој Гори 1937 год.“. *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VI* (1938): 47-49; „Извештај Г. Острогорског и В. Мошина о путовању у Свету Гору 1938 год.“. *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VI*, (1938): 49-50; „Извештај о раду у Светој Гори 1939 год.“. *Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановића VII* (1938): 52-54.

13. Мошин, Владимир. „Исправке и допуне „Библиографије радова Владимира Мошина““. У *Зборник Владимира Мошина*, 7–16. Београд, 1977.; *Археографски прилози* 5 (1983):75–77.

14. Мошин, Владимир, прир. *Македонско евангелије на поп Јована*. Скопје: Институт за македонски језик, 1954.

15. Mošin, Vladimir. „O periodizaciji rusko-južnoslovenskih književnih veza“. *Slovo* XI–XII (1962): 13–130; „К вопросу о периодизации русско-южнославянских литературных связей в X–XV вв.“. У *Труды Отдела древнерусской литературы XIX*, 28–106. Москва, Ленинград, 1963.

16. Мошин, Владимир. „Предговор, Preface“. У *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија том I Скопската област*. Уредник Владимир Мошин. Скопје: Архив на Македонија, 1975.

17. Мошин, Владимир. „Рукописи бивше народне библиотеке у Даблину и у Загребу“. *Библиотекар V* (1968): 349–359.

18. Мошин, Владимир. „Собрания славянских рукописей в Югославии“. У *Труды Отдела древнерусской литературы XXI* (1965), 372–380.

19. Mošin, Vladimir. „Studenički rukopis. Povodom 600-godišnjice Dušanova zakonika: Vlastareva sintagma i Dušanov zakonik u Studeničkom otečniku. Studenički palimpsest“, 7–103. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1949.; *Starine* knj. 42, 7–103. 1949.

20. Мошин, Владимир. „Тмутаракань, Крх и Смкрц“. У *Сборник в чест на Васил Н. Златарски*, 157–162. Софија, 1925.

21. Mošin, Vladimir. „Ćirilski rukopisi i pisma Nacionalne sveučilišne biblioteke u Zagrebu“. У *Radovi Staroslovenskog instituta* 163–233. Zagreb, 1964.

22. Славева, Лидија и Петар Миљковик Пепек. *Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија. Том 3, Грамоти, записи и друга документарна грага за манастирите и црквите во Полошката област и соседните краеве*. Уредник Владимир Мошин. Скопје : Архив на Македонија, 1980.